

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIA POLITICĂ

APARE ODATA PE SAPTĂMANĂ SUB CONDUCEREA D-lor

C. G. DISSESCU

V. ATHANASOVICI, PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, ALEX. CERBAN, G. MEITANI,
N. POLIZU-MICȘUNEȘTI, C. HAGI-THEODORAKY.

SILIU RĂDULESCU
PRIM-REDACTOR

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR

Oscar N. Nicolescu.—*Activitatea Curței de Casație în anul 1927.*
(Expunerea făcută în ședința secțiunilor-unite cu ocaziunea deschiderii noului an judecătoresc).

Jurisprudența Română.—*Inalta Curte de Casație și Justiție, secțiuni-unite.*—*Constituționalitatea legilor.*

(Camelia Demsisky și Koloman Fulop cu Casa Pensilor).

Curtea de Apel din București. s. II.—*Tutela.*—*Transacție referitoare la averea minorilor.*—*Tutor.*—*Abilitare.*

(Elena V. Cristescu și C. Petrescu)

Jurisprudența străină.

ACTIVITATEA CURȚEI DE CASAȚIE IN ANUL 1927

Luni 9 Ianuarie 1928, Inalta Curte a ținut în secțiuni-unite prima sa ședință inaugurală a lucrărilor noului an judecătoresc.

Domnul Prim-Președinte Oscar N. Nicolescu deschizând ședința exprimă cu prilejul anului care începe, cele mai călduroase urări de viață lungă și sănătate deplină, atât colegilor cât și d-lor membrii ai Baroului, prețioșii colaboratori la marea operă de distribuire a Justiției.

Cu această ocaziune, spre a satisface cerințele art. 74 din legea Curții de Casație, D-l Prim-Președinte Oscar N. Nicolescu a făcut, în atenția încordată a Adunării, următoarea expunere a activității Inaltei Curți în anul expirat, arătând câteva dintre chestiunile asupra cărora ea a întâmpinat dificultăți pentru rezolvarea lor:

În ce privește activitatea Curții, constată din datele statistice că secțiunile-unite ale Inaltei Curți au pronunțat 60 de decisiuni, că secția I a Inaltei Curți, în cele două complete în cari judecă obișnuit, a pronunțat 1581 de decisiuni; secț. II, 6004, dintre cari 5582 penale, iar 422 civile; secț. III, 1074 decisiuni; afară de acestea, Curtea constituită în diferite complete speciale, a mai pronunțat încă un număr de 1344 de decisiuni, și anume: 192 de decisiuni privitoare la contractele de încheiere prelungite, 574 de decisiuni relative la verificarea titlurilor de proprietate în Dobrogea-Nouă; și 578 de decisiuni în materie de încetățenire. Din totalul general al acestor cifre rezultă că Inalta Curte în cursul anului trecut a pronunțat 10.063 decisiuni, ceea ce constituie o dovadă vie de munca intensă și rodnică ce a depus.

O mare parte din chestiunile, asupra cărora Inalta Curte a avut să statueze în Secțiuni-Unite în anul judecătoresc expirat, s'au prezentat și în anii trecuți primind soluțiunea lor. Astfel este chestiunea de inconstituționalitate a unor dispozițiuni din legile pentru reforma agrară, aceia de inconstituționalitate a unor articole din legea Dobrogei-Noui și aceia de inconstituționalitate a art. 1 și 55 din legea asupra contribuțiunilor directe cari înființează un impozit subiectiv, impozitul global, în care se cuprinde și produsul dividendelor rentei amortibile de Stat sau a altor obligațiuni, scufite de orice impozit prin legea lor de emisiune. Toate aceste dispozițiuni au fost declarate conforme cu principiile din pactul nostru fundamental.

Afară de acestea, Curtea de Casație, tot în secțiuni-unite, a mai rezolvit, între altele, și chestiunea mult discutată, care diviza chiar două din secțiunile Curții, relativă la efectele pactului comissoriu. Inalta Curte a decis, pe de o parte, că atunci când într'un contract, în speță, într'un contract de arendare, părțile au stipulat pactul comissoriu expres pentru neplata arendei la timpul și în locul convenit, debitorul nu este în culpă și pactul comissoriu nu operează dacă el dovedește că la termen s'a prezentat la domiciliul creditorului, după cum era prevăzut în contract, spre a plăti și că acesta, printr'un fapt al lui, l'a pus în neputință de a se libera, fără ca debitorul să fie obligat a face creditorului și oferte reale; iar, pe de altă parte, că prezentarea debitorului la domiciliul creditorului și refuzul acestuia de a primi suma oferită pot fi dovedite prin proba testimonială.

Curtea nu a admis părerea contrarie după care, pentru îndepărtarea efectelor pactului comissoriu și rezilierea de drept a contractului, nu este suficientă presintarea debitorului la domiciliul creditorului și refuzul injust al acestuia, ci mai trebuie ca debitorul să facă creditorului și oferte reale.

În adevăr, după cum se arată în consideranțele deciziunii pronunțate, pactul comissoriu și ofertele reale sunt două operațiuni juridice distincte cari nu pot fi confundate: pactul comissoriu, care operează de drept rezilierea contractului în care este stipulat, constituie sancțiunea, pedeapsa neîndepli-

nirei obligațiunii de plată la termenul convenit, neplată care implică neglijență, rea voință sau neputință din partea debitorului de a executa angajamentul contractat; ofertele reale, însă, reglementate de codul civil în art. 1114 și urm., sunt mijlocul pentru debitor de a se libera în mod forțat, când creditorul refuză plata; prin urmare, când se constată în fapt că debitorul a oferit în persoană creditorului său plata obligațiunii contractate și că aceasta nu a putut fi efectuată din cauza creditorului, care printr'un fapt imputabil lui a pus pe debitor în neputință de a se libera la termenul prevăzut în contract, nici legea, nici echitatea nu îngăduiesc aplicarea unei pedepse pe care părțile au prevăzut-o numai pentru cazul când debitorul ar fi în întârziere de plată. În asemenea condițiuni, existând culpă, exclusiv din partea creditorului, pactul comissoriu nu operează și nu reziliază de drept contractul. Astfel fiind, creditorul nu va mai putea cere justiției constatarea rezilierii de drept a convențiunii, ci numai desființarea ei potrivit dispozițiilor edictate de art. 1201 c. civ., în virtutea condițiunii rezolutorie tacite subînțeleasă în contractele sinalagmatiche, desființare pe care debitorul poate să o înlăture în cazul când creditorul ar persista în refuzul de a primi plata, recurând atunci la oferte reale. Este evident, că culpa creditorului, refuzul de a primi plata, cum ar fi împrejurarea de a nu se găsi la domiciliu când a stipulat plata la anume dată și efectuarea ei la domiciliul său, poate fi dovedită cu martori, căci, în acest caz, este vorba, nu de un fapt juridic, de plată, ci de un fapt material pentru a cărui dovedire sunt admise toate mijloacele de probațiune.

-- Trecând acuma la chestiunile ce s'au judecat după divergență, de secțiunile respective ale Curții și a căror soluționare a întâmpinat dificultăți din cauza insuficienței textelor de lege ce urmau a fi aplicate, semnaleză dintre ele pe cele ce urmează.

În materie penală, este știut că în contra deciziunilor Camerei de punere sub acuzare, când este vorba de crimă, acuzatul poate face recurs în cazurile prevăzute de art. 324 c. p. — cari nu sunt limitative — în termen de 5 zile dela interogatoriul luat de prezidentul Tribunalului, dacă deciziunea și actul de acuzare au fost comunicate acuzatului, iar în caz contrariu, termenul începe a curge dela data acestei comunicări, iar nu dela interogatoriu. Dar în contra deciziunilor Camerei de punere sub acuzare în materie corecțională, care este termenul de recurs și de când curge? Legea tace. În lipsă de un text care să prevadă soluțiunea, Inalta Curte a fost condusă forțamente să aplice principiul general din art. 396 c. p. pen. referitor la recursul în contra hotărârilor penale, și a decis că termenul de recurs pentru inculpat este de 3 zile libere dela pronunțarea deciziunii Camerei. Această soluțiune însă prezintă în practică înconveniența ușor de constatat dacă se ține seama, pe de-o parte, că după codul de proc. pen. Camera de punere sub acuzare cercetează afacerile ce-i sunt supuse, nu în ședință publică ci în ședință secretă, în neprezența inculpatului și după memoriile scrise, fără ca el să fie încunostuit de ziua în care Camera se pronunță asupra opozi-

țiunii ce a făcut, iar, pe de altă parte, că deciziunile ei în materie corecțională nu se comunică inculpatului. Este dar necesar că în noul cod de procedură penală, ce se va întocmi în vederea unificării legislațiunii, să se introducă sistemul ca deciziunile Camerei de punere sub acuzare să fie notificate inculpatului și în materie corecțională, și că termenul de recurs să înceapă a curge dela această notificare.

Tot în materie penală, Inalta Curte a avut a se pronunța dacă constituie delictul de escrocherie prevăzut și penal de art. 334 c. p. faptul unui individ de a fi amăgit prin manopere dolosive și cu intențiune frauduloasă pe altul spre a-l face a-i remite sume de bani sau valori pentru a executa un act ilicit sau imoral convenit între dânsii. Dificultatea provine de acolo că pentru ca să existe delictul de escrocherie se cere, între alte elemente, și prejudiciu sau posibilitatea de prejudiciu, adică o pagulă reală a cărei reparare să se poată reclama în justiție, așa că faptul de mai sus va constitui sau nu o escrocherie după cum se va recunoaște sau se va refuza celui înșelat dreptul la o acțiune în repetițiune a sumelor sau valorilor remise în baza acelei convențiuni ilicite sau imorale.

Cu privire la această acțiune există o foarte vie controversă. Inalta Curte, în cazul ce i-a fost supus spre judecare, de turpitudine din partea ambilor contractanți, a decis, după divergență, că conform principiilor de drept civil acțiunea în repetițiunea sumelor remise în executarea unei convențiuni ilicite sau imorale este admisibilă pentru că, pe de-o parte după art. 966 și 968 obligațiunea fără cauză sau întemeiată pe o cauză falsă sau nelicită, adică prohibită de lege, contrariu bunelor moravuri sau ordinii publice, nu poate avea nici un efect, și ea ar produce un efect și chiar important, dacă cecece s'a primit în execuțiunea unei asemenea obligațiuni s'ar putea reține în mod definitiv; iar, pe de altă parte, pentru că cecece se plătește în virtutea unei obligațiuni nule este plătit în debit și art. 992, 993, 1092 c. civil, cari stabilesc și dezvoltă principiul că cecece s'a plătit fără a fi datorit este supus repetițiunii, sunt concepute în termeni absoluți și nu fac nici o excepțiune.

Opiniunea contrarie, care refuză acțiunea în repetițiune în convențiunile ilicite sau imorale, invoacă doctrina romană. Jurisconsulții romani, în adevăr, nu admiteau acțiunea în repetițiune în caz de *turpitudine tantis tantum*, căci, după cum se exprima jurisconsultul Paul, *nemo auditur propriam turpitudinem allegans*, și nici în cazul de imoralitate în acelaș timp din partea accipientului și din partea tradentului — *turpiter datum et acceptum* — de oarece dânsii ziceau: *in pari causa melior est conditio possidentis et cessat repetitio*, dar ei admiteau acțiunea când turpitudinea exista numai din partea aceluia care a primit — *turpiter acceptum* — d. ex.: *ne sacrilegium facias, ne hominem occidas*. — Această doctrină romană, primită în general de vechiul drept francez, nu a fost însă consacrată nici de codul Napoleon, nici de codul civil român și este în opozițiune cu textele și cu spiritul legii.

Pe temeiul acestor considerațiuni, Inalta Curte recunoscând celui înșelat dreptul de repetițiune a sumelor vărsate, a declarat că faptul mai sus indicat constituie delictul de escrocherie, prevăzut și penat de art. 334 c. pen.

Este de observat că în Franța, jurisprudența a ezitat mult asupra acestei acțiuni în repetițiune a lucrului remis în baza unei convențiuni ilicite sau imorale. Sub influența principiilor de drept formulate de Pothier, ea a început prin a aplica în mod absolut maxima romană: *nemo auditur propriam turpitudinem allegans* și apoi, condusă de considerațiuni practice, s'a îndepărtat dela ea încetul cu încetul într'un număr mare de cazuri până ce a abandonat-o cu totul în convențiunile ilicite, dar a menținut-o în convențiunile imorale. Această distincțiune însă nu se reazămă pe lege, căci art. 1131 și 1133 codul Napoleon, după cari au fost reproduse întocmai articolele 966 și 968 din codul nostru civil, proclamă principiul absolut că obligațiunea având o cauză proibită de lege sau contrarie bunelor moravuri și ordinii publice nu poate produce nici un efect. În Belgia, rămasă încă sub codul civil francez, jurisprudența înclină spre a refuza acțiunea în repetițiune în toate cazurile. Unele legislațiuni străine copriind dispozițiuni formale cu privire la această acțiune, și dacă ne raportăm la două dintre ele, mai recente, constatăm că codul civil german, promulgat în 1896 și pus în vigoare în Ianuarie 1900 reproduce în art. 817 principiile din dreptul roman și admite restituirea în cazul când cel ce a primit prestațiunea contravine unei prohibițiuni legale sau bunelor moravuri, dar o refuză când cel ce o prestase este el însuși în culpă, afară numai dacă obiectul prestațiunii nu consistă în contractarea unei obligațiuni. Jurisconsultii germani arată că, această soluțiune se întemeiază pe ideea că „maiestatea justiției se opune la procese de soiul acesta și că pretoriul trebuie să fie închis aceluia cari s'au înțeles pentru a viola legea”. — Codul federal elvețian al obligațiunilor, revizuit prin legea din 30 Martie 1911, deși declară în art. 20 că „contractul este nul dacă are de obiect un lucru imposibil, ilicit sau contrariu bunelor moravuri, dispune însă în art. 66 că „nu este loc la repetițiune pentru ceea ce a fost dat în vedere de a atrage un scop ilicit sau contrariu bunelor moravuri”.

Dacă interesul general, social, cere ca nimeni să nu tragă profit dintr'o convențiune ilicită sau imorală, și ca ele să nu dea naștere nici unui drept și dacă legea sancționează asemenea convențiuni cu nulitatea absolută, consecința directă și firească este că acțiunea în repetițiune trebuie acordată în toate cazurile.

Spre a tăia controversa și înlătura ezitățile, se impune a se introduce în cod la materia obligațiunilor, după cum prevede Laurent în ante-proiectul său de revizuire a codului Napoleon, o dispozițiune formală în sensul că „tot ce s'a plătit fără cauză sau întemeiat pe o cauză falsă sau ilicită ori imorală este supus repetițiunii”. La obiecțiunea ce s'ar face că un asemenea sistem ar desvălui în fața justiției convențiuni ce legea și morala condamnă, Laurent răspunde în acești termeni: „Oare ordinea

„publică și morala nu ar fi atinse dacă acela care „a tras profit dintr'o convențiune ce legea reprobă, „ar putea să-l conserve? Iacă adevărata turpitudine, ca să mă servesc de limbajul roman. Trebuie „împiedecat acest scandal, și nu există decât un „singur mijloc, și anume, de a da acțiunea în repetițiune în toate cazurile”...

În materie civilă, s'a prezentat, între altele, și următoarea chestiune care este discutată. Partea litigantă căreia i se deferă jurământul decisoriu și care refuză pur și simplu de a-l presta, ar putea, interjetând apel în contra sentinței de condamnare, să ceară a presta jurământul înaintea instanței a doua? Jurisprudența Curții noastre a variat în această privință, și, după ce mai întâiu a decis în sens afirmativ pentru motivul că jurământul este un mijloc de probațiune și că în virtutea principiului devolutiv al apelului, probele se pot repeta dinaintea instanței de apel, a revenit în urmă, dând soluțiunea contrarie pe care a menținut-o, după divergență, și în anul judecătoresc expirat, soluțiune în favoarea căreia militează argumente trase din chiar natura juridică a jurământului decisoriu. Într'adevăr, jurământul decisoriu are caracterul unei transacțiuni condițională și forțată, în sensul că partea litigantă, care deferă jurământul, constituie pe însuși adversarul ei judecător în propria lui cauză, cu condițiunea că dacă va presta jurământul, litigiul se va considera definitiv rezolvat în favoarea lui, așa că, odată jurământul formulat și declarat personal și concludent de judecător, adversarul trebuie să-l presteze sau să-l refere; în caz contrariu, el cade în pretențiunile sale, după cum se exprimă art. 1211 c. civ. Asupra acestei transacțiuni astfel formată, părțile nu mai pot reveni și ea are între dănsese puterea unei sentințe neapelabile. Fără îndoială, art. 332 c. proc. civ. prevede că procedurile doveditoare dela prima instanță se pot face din nou în apel, însă, după cum arată Inalta Curte, din caracterul devolutiv al apelului nu rezultă că în a doua instanță se poate reveni asupra recunoașterilor, mărturisirilor și transacțiunilor făcute de părți la întâia instanță, ci numai că în apel se poate din nou procedea la lucrările pregătitoare atunci când dovezile administrate n'au fost complete la prima instanță.

Inalta Curte a avut de rezolvit pentru prima oară o chestiune care prezintă o deosebită importanță din punctul de vedere economic, al exploatărei miniere și care se referă la legea minelor. Art. 19 din Constituțiune declară proprietate a statului zăcămintele miniere, precum și bogățiile de orice natură ale subsolului și stabilește că o lege specială a minelor va determina normele și condițiunile de punere în valoare a acestor bunuri, ținându-se, însă, seama de drepturile câștigate întru cât ele corespond unei valorificări a subsolului, și după distincțiunile ce se vor face în legea specială, care va fixa și maximum de durată al concesiunilor și exploatărilor și cari nu va trece de cincizeci de ani dela promulgarea Constituțiunii. — În baza acestui articol a fost edictată și promulgată legea minelor din 4 Iulie 1924 ale cărei dispozițiuni relative la drep-

turile câștigate de proprietari sau concesionari și la durata maximă a concesiunilor au dat loc la serioase dificultăți de interpretare.

În adevăr, această lege grupează în art. 2 substanțele cari formează obiectul legii în diferite clase naturale formând pentru *combustibile minerale* o singură clasă, subdivizată în *cărbuni* și *bitumine*, aceasta din urmă fiind împărțită în *solide*, *lichide* și *gazeiforme*. Mai departe, legea în partea III, ocupându-se de recunoașterea și validarea drepturilor câștigate, stabilește în secțiunea III, care cuprinde dispozițiuni pentru *bitumine*, că proprietarii terenurilor cari nu erau concesionate și nu erau în exploatare la promulgarea Constituțiunii din 1923, dar cari sunt situate într-o comună pe teritoriul căreia la 1 August 1914, sau în urma acestei date, a fost o exploatare normală de bitumine, au dreptul să dispună de aceste substanțe minerale în anume condițiuni. Se naște întrebarea: care este întinderea acestui drept? cu alte cuvinte, când un proprietar are o exploatare normală, sau când în raza comunei unde este situat terenul său există o exploatare normală, numai de o singură substanță bituminoasă, d. ex.: petrol, poate oare el să ceară să i se recunoască dreptul câștigat de a exploata orice altfel de bitumine, precum ozocherită, pentru care nu există o exploatare normală, dar care face parte din subdiviziunea combustibililor minerali *bitumine*? sau întinderea dreptului câștigat se mărginește numai la felul substanței care făcea obiectul exploatărei normale anterioară, în exemplul luat, numai la petrol? Înalta Curte, după divergență, s'a pronunțat în sensul unei interpretări largi, pentru motivul că legea minelor consideră *substanțele bituminoase* de orice fel ca un singur gen de substanță, și că proprietarul are dreptul de a exploata toate sau pe oricare dintre acele substanțe dacă în coprinsul aceleiaș comune a existat, în condițiunile prevăzute de lege, o exploatare pentru oricare, sau pentru unul singur dintre aceste feluri de substanțe bituminoase, căci art. 256 din legea minelor nu cere ca exploatarea normală să fie chiar pentru aceiaș substanță ca aceea a proprietarului care invoacă dreptul câștigat, cu atât mai mult cu cât atunci când este vorba de exploatarea celorlalte substanțe minerale în afară de bitumine, art. 245 din aceiaș lege mărginește aceste drepturi ale proprietarilor de terenuri neconcesionate și neexploatate la data promulgării noii Constituțiuni, numai asupra substanței minerale exploatăată la 1 August 1914, mărginire ce nu a fost prevăzută de art. 256, care se ocupă de bitumine.

Dar odată această dificultate rezolvită, se naște o alta relativă la durata maximă de validare a drepturilor câștigate de proprietarii de terenuri bituminoase. În lipsă de un text special — cart era absolut necesar — Înalta Curte a decis că trebuie să ne raportăm la durata maximă fixată de lege pentru concesiunile de exploatare a acestor substanțe minerale, luate dela Stat. și anume, pentru bitumine solide durata maximă de 50 de ani, pentru bitumine lichide, de 20—30 de ani, pentru bitumine gazeiforme, de 40 de ani, așa că fiecare substanță bituminoasă își are durata ei maximă de validare, și drep-

turile câștigate nu expiră la termenul maxim de 50 de ani dela promulgarea Constituțiunii pentru toate substanțele minerale la cari ele se referă.

Toate dificultățile ce se întâmpină la interpretarea textelor ce privesc drepturile câștigate și durata lor maximă, provin din faptul că această materie din legea minelor nu a primit o reglementare suficientă, și se găsește cuprinsă în texte a căror redacțiune face îndoelnică adevărata intențiune a legiuitorului.

Înalta Curte printr'o deciziune recentă a precizat întinderea principiului înseris în art. 1 din legea pentru contenciosul administrativ, după care ori cine se pretinde vătămat în drepturile sale printr'un act administrativ de autoritate făcut cu călcarea legilor și a regulamentelor, sau prin reaua voință a autorităților administrative de a rezolva cererea privitoare la un drept, poate face cerere, pentru recunoașterea dreptului său, la instanțele judecătorești competente. Chestiunea supusă Înaltei Curți era aceea de a se ști dacă un funcționar public, care nu se bucură de inamovibilitate și nici de stabilitatea prevăzută de legea pentru statutul funcționarilor publici din 1923, ar putea să se plângă pe calea contenciosului administrativ în contra unui act săvârșit fața de cânsul de autoritatea de care depinde? La prima vedere s'ar părea că nu, de oarece legea pentru contenciosul administrativ vorbește numai de funcționarii inamovibili, legal numiți. Înalta Curte a stabilit, însă, că unui funcționar amovibil, nestabil, nu-i este închisă această cale, după cum ea nu este închisă nici unui simplu particular, cu condițiunea numai ca să fi fost vătămat un drept al său — ceea ce este esențial. Așa un asemenea funcționar nu ar putea să se plângă pe calea contenciosului administrativ când ar fi mutat, sau transferat sau înlocuit din funcțiune, căci legea nu-i garantează nici funcțiunea și nici locul unde și-o exercită, și deci nu i se atinge vreun drept; din contra el ar putea să uzeze de această cale când de ex. autoritatea nu i-ar plăti salariul său, căci atunci în adevăr s'aduce vătămare unui drept al lui.

Legea Curții de Casație, din cauză că nu prevede sancțiunea pentru unele dispozițiuni ce edictează, a dat loc la mai multe dificultăți. Așa art. 32 prescrie că cererea de casare se depune de parte sau de mandatarul ei la presidentul curții de apel a cărei deciziune se atacă, sau la presidentul respectiv al primei instanțe. Se naște întrebarea: care va fi soarta recursului depus la Curtea de Casație? Înalta Curte a decis că ea este isbit de nulitate, întâiu pentru motivul că legea a avut grija să determine cu precizie instanțele la cari trebuie depus recursul și a exclus astfel Curtea de Casație; al doilea, pentru motivul, că examinarea cererei de casare, dacă este redactată în condițiunile prevăzute de art. 36 din legea Curții de Casație, și în caz negativ, restituirea ei recurentului spre a se conforma cerințelor legii este impusă de art. 36 numai presidentului instanței de fond, iar nu și presidentului Curții de Casație.

Mai departe, art. 35 alin. II prescrie că plata taxelor pentru citarea părților va trebui făcută odată cu depunerea recursului; Dar care este sancțiunea a-

cestei prescripțiuni? Înalta Curte a decis că, deși textul este redactat în termeni imperativi, totuși neobservarea lui nu atrage nulitatea recursului pentru motivul că, pe de o parte, legea nu pronunță nulitatea, iar, pe de altă parte, este un principiu de drept comun că, neachitarea taxelor pe cari legea le impune a se face chiar la introducerea actelor pentru valorificarea unui drept, nu atrage nulitatea dacă ulterior introducerii, în condițiunile pe cari legea le fixează, s'a făcut achitarea acelor taxe, principiu ce trebuie aplicat și aici, mai ales că este vorba de taxe de procedură, adică de taxele unor lucrări ce se efectuează după ce recursul a fost primit de autoritatea în drept.

În fine, semnalează dispozițiunea art. 33 din aceeași lege, a cărei redacțiune nu are preciziunea necesară. Acest text stabilește o regulă generală și anume: că termenul de recurs, atât în materie civilă cât și în materie comercială, este de o lună dela comunicarea hotărârei ce se atacă, fără distincțiune dacă hotărârea s'a dat în lipsă ori contradictoriu. Aliniatul al doilea al art. 33 aduce o excepțiune la regula generală dispunând că în cazurile prevăzute de legi speciale se vor urma acele termene. În prim rând, prin cuvântul „termen” legiuitorul a înțeles oare numai lapsul de timp sau și punctul lui de plecare? Înalta Curte s'a pronunțat în acest ultim sens și a decis că legea Dobrogei-Noui fiind o lege specială, termenul de recurs este, în conformitate cu această lege, de 15 zile dela pronunțare, iar nu dela comunicare, cum dispune art. 33 alin. I. În al doilea rând, care este înțelesul cuvintelor: „legi speciale” din alin. II al art. 33? Se referă ele la o lege care reglementează numai o anumită materie, sau și la un total de dispozițiuni speciale cuprinse într-o lege generală, cum ar fi regulile cari guvernă contestațiunile la executarea silită din codul de procedură civilă? Jurisprudența Înaltei Curți nu este încă bine fixată asupra acestui punct. Așa, printr-o decisiune s'a hotărât, în mod incidental, că și în materie de contestațiune la executarea silită se aplică regula generală din art. 33 alin. I, iar nu excepțiunea din alin. II, și că termenul de recurs curge dela comunicarea sentinței, iar nu dela pronunțarea ei, după cum prevede art. 402 c. proc. civ. Dar mai în urmă, Înalta Curte a dat o decisiune în sens contrariu, aplicând la contestațiuni dispozițiunea din codul de proc. civ. Se naște, însă, atunci o altă întrebare: când termenul de recurs trebuie să curgă dela pronunțarea sentinței și când recursul nu este motivat în petițiunea ce-l cuprinde, în care termen pot fi ulterior depuse motivele? Art. 36 din legea Curții de casație se ocupă de cazul când termenul de recurs curge dela comunicare și prescrie că motivele pot fi depuse printr-o petițiune deosebită în-lăuntrul termenului de recurs, socotit numai dela comunicare; art. 36 nu prevede și cazul când termenul de recurs curge dela pronunțarea sentinței. Există, așa dar, în lege o lacună în această privință. Toate punctele de mai sus se găsesc acum din nou supuse judecății Înaltei Curți printr'un recurs ce este încă pendinte.

Până la unificarea legislațiunilor din România întregită — ceea ce prin forța lucrurilor nu va pu-

tea fi înfăptuită în curând — avem de veghiat la stricta interpretare și aplicare a patru diverse legiuri. În privința acestora aceia din Basarabia reclamă imperios a i se aduce o îndreptare cât mai repede posibil în interesul bunului mers al Justiției. Într'un remarcabil raport, foarte documentat și luminos făcut de d. Președinte Rătescu, pe când era inspector al Curților de apel, și de d. Prim-Președinte al Curții de Apel din Chișinău, Climescu, în urma însărcinării primită din partea d-lui Ministru de Justiție, domniile-lor constată greutățile ce instanțele judecătorești întâmpină în judecata pricinilor din cauza diversității de legiuri ce se aplică astăzi în acea parte a țării.

În adevăr, în județul Cetatea-Albă este în vigoare codul civil rus, Svodul rusesc, învechit și neîndestulător.

În județele Ismail și Cahul este în vigoare codul civil (român) și procedura civilă română.

În Basarabia veche (județele Tighina, Lăpușna, Orhei, Bălți, Soroca Hotin) se aplică:

a) în prim loc, obiceiul pământului sau așa numitele legiuri locale, adică Hexabiblu sau procheiron nomon, prescurtare de legi, elaborat în secolul al XIV-lea, în 1345 de Constantin Armenopol, manual rezumând legislația bizantină [extras, între altele, din procheironul împăratului Vasile Macedoneanu și din synopsis basilicorum magna et minor], în acord cu jurisprudența de atunci, — și condica lui Donici.

b) Dreptul bizantin, adică Basilicalele din timpul împăratului Leon, filosoful.

c) Codul civil rus.

Din această diversitate de legiuri, în urma unificării administrative, a mai rezultat și această situațiune inadmisibilă că într'un același județ se aplică legiuri diferite; așa raportul mai sus menționat ne arată că în județul Cahul, în 9 comune, alipite dela județul Cetatea Albă, este în vigoare codul civil rus; în alte 11 comune, alipite dela județul Tighina, sunt în vigoare legiurile din Basarabia veche.

Pe de altă parte, în 1919 s'a introdus în Basarabia codul comercial din vechiul regat care, în art. 1 și în art. 889, prevede că acolo unde el nu dispune se aplică codul civil și că exercițiul acțiunilor se regulează de procedura civilă, afară de dispozițiunile ce el cuprinde; ori, în Basarabia nu este introdus codul civil și nici cel de procedură civilă, și judecătorii recurg, cu privire la punctele asupra cărora codul comercial nu dispune, la legea civilă basarabeană și la codul de procedură rus, așa că codul comercial din vechiul regat, care, astfel cum este alcătuit, nu poate să-și primească adevărata și întreaga lui aplicațiune decât în unire, în concordanță cu codul și procedura civilă română, își are imperiul în Basarabia, complectat cu legiuri cu totul străine.

Pe lângă codul comercial, s'a mai extins în această parte a țării din Vechiul-Regat codul și procedura penală, unele materii din codul civil, o serie de dispozițiuni din codul de procedură civilă, și din legea judecătorilor de ocoale.

Față de o asemenea situațiune, pentru a pune capăt actualei stări a legislației din Basarabia, pe care d-nii magistrați în raportul lor o califică cu drept

cuvânt de haotică, domniile-lor opinează de a se extinde din legislația Vechiului Regat atât codul civil, — afară de unele materii referitoare la capacitatea femeii măritate, la căutarea paternității, la dreptul de moștenire al soțului supraviețuitor, la drepturile copiilor naturali, cari ar rămâne guvernate de normele de drept existente în Basarabia, — cât și procedura civilă precum și legea judecătoriilor de ocoale, cari sunt în strânsă legătură. Fără îndoială că acesta ar fi singurul mijloc de a aduce un remediu acestei stări, de a înlătura greutățile mari ce întâmpină instanțele judecătorești, și de a asigura bunul mers al justiției. Este evident că această extensiune nu ar fi definitivă, ci numai provizorie și transitorie, până la unificarea legislativă și în vedere de a o prepara și de a o facilita. O lege care ar edicta o asemenea măsură ar satisface o absolută necesitate de ordin social și, prin urmare, ar fi bine venită.

Terminând aceste interesante observațiuni, d-l Prim-Președinte declară deschis anul judecătorec 1928.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE SECȚIUNI-UNITE

Audiența dela 3 Noembrie 1927

Președinția D-lui Oscar N. Nicolescu, Prim-Președinte

Cornelia Demsinsky și Koloman Fiilop cu Casa Pensiilor

CONSTITUTIONALITATEA LEGILOR. — PÂNĂ CÂND CHESTIUNEA DE A SE ȘTI DACĂ O LEGE ESTE CONSTITUTIONALĂ SAU NU POATE FI PROPUȘĂ ÎNAINTEA CURȚII DE CASAȚIE. — ART. 103 DIN CONSTITUȚIE ȘI 29 DIN LEGEA CURȚII DE CASAȚIE.

Dacă potrivit art. 29 din legea Curții de Casație, chestiunea constituționalității unei legi poate fi dedusă în judecata ori cărei jurisdicții și chiar Casații după ce celelalte motive de recurs au fost rezolvate de secțiunea competentă, aceasta însă presupune neapărat, că chestiunea neconstituționalității legii aplicată, a fost rădicată cel mai târziu înaintea Curții de Casație și înainte de a se rezolva definitiv litigiul prin respingerea tuturor motivelor de recurs; astfel că, din moment ce un proces a fost definitiv rezolvat, fără nici o obiecțiune din partea imprecinațiilor asupra neconstituționalității legii aplicată, această chestiune nu se mai poate pune în discuție în mod independent într'un litigiu definitiv închis¹⁾.

1) A se vedea asupra acestei chestiuni articolele d-lor I. N. Stambulescu, procuror general la Inalta Curte de Casație, publicat în „Dreptul” No. 38 din 20 Noembrie 1927 și G. Alexianu, profesor universitar, publicat în „Dreptul” No. 40 din 4 Decembrie 1927.

No. 53. Admis incidentul ridicat de d-l procuror general și respinsă ca inadmisibilă cererea de casare făcută de Cornelia Demsinsky și Coloman Fulop în proces cu Ministerul de Finance, Casa Pensiilor. S'au ascultat d-l Procuror general I. N. Stambulescu în susținerea incidentului tinzând la inadmisibilitatea recursului și d-nii avocați G. Acker pentru recurenți și C. Stoicescu pentru Casa Pensiilor.

Curtea deliberând,

Asupra incidentului ridicat de d. procuror general de inadmisibilitatea recursului, pe motiv că în cauză s'a mai făcut un recurs care a mai fost judecat de Secția III-a a acestei Inalte Curți și a fost respins; că, înaintea acestei Secțiuni nu s'a obiectat nimic asupra constituționalității vreunei dispozițiuni de lege aplicată în cauză, așa că după aproape doi ani partea nu poate să mai facă un nou recurs într-o cauză definitiv rezolvată; că principiul legii fiind, ca să existe un proces atunci când se ridică chestiunea neconstituționalității unei legi, în cauză nu mai există proces căci el a fost definitiv rezolvat și că la admiterea recursului se opune și autoritatea lucrului judecat.

Având în vedere că se constată că prin deciziunea Ministerului de finanțe, Direcția pensiilor, cu No. 678 din 1925 stabilindu-se drepturile la pensie ale recurentei Cornelia Demsinsky și fiicei sale minore Lilly Demsinsky, la sumele arătate în decizie, acestea au făcut recurs în contra menționatei deciziuni înaintea acestei Inalte Curți, Secțiunea III-a: că această instanță, prin deciziunea No. 1451 din 1925, a respins recursul ca neîntemeiat; că, după aproape doi ani, în ziua de 4 Octombrie 1927, sus numitele au adresat o cerere intitulată „cerere de casare” direct Secțiunilor-Unite ale acestei Inalte Curți, cerând a se declara că față de ele nu putea să fie aplicată legea ungară de pensii, întrucât modul cum s'a repus în aplicare acea lege este neconstituțional;

Considerând că chiar dacă s'ar admite, după cum recurentele susțin astăzi, că după legile ungară, Secțiunea III-a a acestei Inalte Curți urma să judece ca instanță de fond, totuși nu e mai puțin adevărat că Curtea de Casație a judecat ca instanță de casare, așa că deciziunea ce a pronunțat asupra recursului dedus în judecata sa nu mai poate fi atacată pe nici o cale și sub nici un motiv, ea trecând în puterea lucrului definitiv judecat;

Că dacă, potrivit art. 29 din legea Curții de Casație, chestiunea constituționalității unei legi poate fi de dusă în judecata oricărei jurisdicții, și chiar în Casație, după ce celelalte motive de recurs au fost rezolvate de secțiunea competentă, aceasta presupune neapărat, că chestiunea neconstituționalității legii aplicată a fost ridicată cel mai târziu înainte de a se rezolva definitiv litigiul prin respingerea tuturor motivelor de recurs;

Că, din moment ce procesul de față a fost rezolvat definitiv, fără nici o obiecțiune din partea imprecinațiilor asupra constituționalității legii aplicată, nu se mai poate pune în discuțiune această chestiune într'un litigiu definitiv închis, independent; că în cauză recurenții nici nu indică hotărâră în contra căreia recurs și nici dispoziția de lege ce ar fi contrară Constituției, mărginindu-se a arăta că regimul de drept care a servit de bază deciziunii

acestei Inalte Curți, Secția III-a, este anticonstituțional:

Că, în aceste condițiuni, cererea de casare de față nu este admisibilă și ca atare urmează a fi respinsă.

Pentru aceste motive, Curtea admite incidentul și respinge ca inadmisibilă cererea de casare de față.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI s. II

Audiența dela 18 Aprilie 1927

Președinția D-lui C. Macri, președinte

Elena V. Cristescu cu Cr. Petrescu

TUTELĂ.—TRANZACȚIE REFERITOARE LA AVEREA MINORILOR. — FORME CARE TREBUESC ÎNDEPLINITE. — ART. 42 DIN LEGEA JUDECĂTORILOR DE OCOL.—ART. 413 COD. CIVIL.

Cu toate că potrivit art. 42 din legea judecătorilor de ocol, pentru toate procesele sau apelurile privitoare la patrimoniile celor puși sub tutelă, pentru cari după lege tutorul trebuie să fie abilitat, autorizația judecătorului e indostulătoare în procesele de competența lui, totuși atunci când e vorba de o tranzație referitoare la averea minorilor numai este suficient simplul aviz al consiliului de familie, omologat de judecătorul de ocol, ci pentru ca tranzația să fie validă trebuie să se îndeplinească toate formele cerute de art. 413 cod. civil.

No. 134. — Admis apelul făcut de către Elena V. Cristescu în contra sentinței No. 65-927 a Trib. Ilfov S. I civ. cor. în proces cu Cr. Petrescu.

S'au ascultat D-nii avocați Șt. Cornea pentru apelantă și N. Stănescu pentru intimat.

Curtea,

Având în vedere apelul făcut de Elena V. Cristescu în contra sentinței cu No. 65 din 1927 a trib. Ilfov S. I c. c. prin care se admite contestația făcută de Cr. Petrescu cu petițiunea înreg. la No. 15782 din 1916 în contra urmăririi exercitată de numita Elena P. Cristescu în baza sentinței aceluiași tribunal No. 206 din 1916 și se anulează urmărirea;

Având în vedere susținerile părților și actele din dosar, din cari în rezumat, în fapt, rezultă următoarele:

La 12 Mai 1909, Petre Niculescu, în calitate de tutore al minorei Elena I. Burlan, azi Elena V. Cristescu, cu petițiunea înreg. la No. 16886, modificată prin cea cu No. 32391 introduce acțiune împotriva pârâtului Cr. Petrescu, cerând ca acesta să fie obligat să-i delase jumătate din imobilele situate în strada Puțu cu apă Rece No. 46 și Rozelor No. 4 și 6, rămase pe urma def. Mitică Dumitrescu, bunul de pe mamă al minorei anume Alexandrina I. Burlan, decedată, soră cu Dumitru Cr. Petrescu, de asemenea decedată și reprezentată prin soțul său pârâtul Cr. Petrescu ca moștenitor testamentar. Tribunalul Ilfov Secția I admite această acțiune prin sentința

No. 655 din 1909, împotriva căreia numitul pârât face opoziție, care însă se declară perimată prin sentința No. 206 din 1916. Anterior acestei perimări, la 18 Nembrie 1910, între tutorele P. Niculescu și pârâtul Cr. Petrescu intervenise un act de tranzație prin care se recunoaște acestuia dreptul de singur moștenitor asupra imobilelor menționate mai sus, dându-se minorei o sumă de 3000 lei. Cerându-se executarea sentinței de perimare și autorizându-se corpul de portări cu această executare, se introduce de Cr. Petrescu contestație pe motivul că prin hotărârea 206 din 1916 s'a admis numai cererea de perimarea opoziției făcută contra sentinței No. 655 din 1909, care nu poate fi executată, dată fiind tranzația prin care s'a stins orice efecte ale sentinței. Tribunalul admitând contestația, intimata introduce apelul de față.

Având în vedere că apelanta în desvoltarea apelului său susține că tranzația invocată nu poate împiedica executarea, întrucât posterior acestei tranzații s'a pronunțat sentința de perimare, cu care ocaziune s'a discutat și tranzațiunea care de altfel este nulă, judecătorul de ocol nefiind competent a autorizat pe minor și printr'însa, vânzându-se părțile minorei din averea imobiliară, fără îndeplinirea formelor cerute de lege, — licitație publică;

Având în vedere că prin sentința cu No. 206 din 1916 perimându-se opozițiunea făcută de Cristu Petrescu împotriva sentinței No. 655 din 1909, prin care se recunoaște numitei minore dreptul la jumătate din imobilele în litigiu, cu toată opunerea făcută de intimat, pe baza tranzației din 1910, această tranzație nu mai poate fi invocată astăzi pe cale de contestație la executarea sentinței No. 206 din 1916, singurul drept al părții fiind de a ataca cu recurs sentința de perimare;

Că, admitând cum că zisul act de tranzație ar putea fi opus de intimatul C. Petrescu, urmează a stabili dacă este valid ori isbit de nulitate, cum se pretinde de apelantă;

Considerând că potrivit art. 413 cod. civil, pentru validitatea tranzațiilor referitoare la averile minorilor se cere autorizarea consiliului de familie, avizul a trei jurisconsulți și aprobarea Tribunalului, ascultându-se și procurorul;

Că în speșă este constatat în fapt că la menționata tranzație există numai avizul consiliului de familie și omologarea judecătorului de ocol;

Având în vedere că intimatul Ch. Petrescu obiectează că pe baza dispoziției înscrise în art. 42 legea judec. de ocol, abilitarea judecătorului de ocol era suficientă, întrucât patrimoniul minorei se administra de judele de ocol, cu toate că procesul era de competența Tribunalului de prima instanță;

Considerând că, potrivit citatului articol, pentru toate procesele sau afacerile privitoare la patrimoniile celor puși sub tutelă, pentru care după lege tutorul trebuie să fie abilitat, autorizația judecătorului e indostulătoare, în procesele de competența lui;

Că, în speșă, procesul dintre apelantă și intimat nefiind de competența judecătorului de ocol, cu toate că patrimoniul se administra de acesta, dispo-

zițiunile sus citatului text de lege nu puteau fi aplicabile, chiar dacă ele ar putea fi extinse și tranșacțiilor intervenite în cursul unor atari procese, unde nu este vorba numai de abilitarea tutorelui de consiliul de familie;

Considerând că deși este adevărat că la tutelele deschise și regulate de judele de ocol, acesta are toate drepturile și îndatoririle tribunalului, nu este mai puțin adevărat că exceptând cazurile arătate în art. 42 legea jud. de ocol, citat mai sus, toate formalitățile cerute de codul civil prin art. 401 și urm. în afară de atribuțiunile Tribunalului, cari se îndeplinesc de judele de ocol, trebuiesc respectate; astfel pentru validitatea unei tranșacțiuni, în afară de avizul consiliului de familie și aprobarea judeului de ocol, mai este necesar și avizul jurisconsulților;

Că, față de toate acestea, actul de tranșacție opus de contestatorul C. Petrescu, nefiind făcut cu paza formelor legale, este isbit de nulitate; iar hotărârea Tribunalului din 10 Noembrie 1910, prin care se respinge apelul făcut de tutore contra jurnalului de omologare al avizului Consiliului de familie, care autoriză tranșacția pe considerentele că autorizația judeului de ocol este suficientă pe baza art. 42 legea judec. de ocol, nu poate acoperi această nulitate, fiind o hotărâre dată pe cale grațioasă;

Considerând că admitând că au fost îndeplinite formele cerute de lege pentru validitatea tranșacției, prin această tranșacție s'a curmat însă un adevărat proces de partaj între părți. În adevăr, din actele aflate la dosar, rezultă că imobilele din strada Rozelor și strada Puțu cu Apă Rece rămase pe urma def. D. Dumitrescu, au fost constituite dotă de acesta, primul fiicei sale Dumitra la căsătoria cu intimatul Gr. Petrescu, secundul celeilalte fiice Alexandra, muma apelantei, imobil trecut în inventar și administrat de însuș intimatul de azi în calitate de tutore al apelantei; că tutorele Petre Niculescu care a înlocuit în tutelă pe intimat, spre a curma starea de indiviziune, pornește proces în contra intimatului, cerând jumătate din averea succesorală, care se compunea din cele două imobile sus menționate, iar prin actul de tranșacție se recunoaște acestuia dreptul de unic proprietar asupra acestor imobile, minoarei dându-i-se o sumă de bani; dar, ce este și mai mult, din împrejurările de mai sus și din însuși cuprinsul actului intitulat tranșacție, mai reiese că acest act ascundea în realitate vânzarea dreptului succesoral convenit minoarei; astfel intimatul, declarând că în scop de a-i recunoaște dreptul de singur proprietar al imobilelor, pe lângă suma de 3000 lei, mai convine a-și lua asupra-și și cota-parte a minoarei în datoria succesorală, cum și în taxele de înregistrare ale succesiunii defunctului D. Dumitrescu, prin aceasta implicat recunoaștea acestei minore un drept indiviz în imobilele din strada Puțu cu Apă Rece și strada Rozelor, dar care drept i-a fost înștrăinat tot d-sale;

Considerând că astfel stând lucrurile, fie că actul de tranșacție l-am socoti act de partaj, fie de vânzare, el este nul, întrucât s'a făcut fără respectarea formelor prescrise de art. 411 sau 403 cod. ci-

vil, după care partajul atingător de averile minorilor nu se poate face decât pe cale judecătorească, iar înștrăinările de bunuri imobile decât cu licitație publică;

Că, prin urmare, în rezumat, actul opus de intimat la executarea exercitată de apelantă, fiind lipsit de validitate, contestația bazată pe temeiul acestui aci e neîntemeiată și ca consecință apelul de față se privește ca fondat și urmează a fi admis, respingându-se contestația.

Pentru aceste motive, redactate de d. consilier C. M. Ionescu, Curtea admite apelul.

Semnăți: C. Macri, C. M. Ionescu, Const. Panteimon.

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ

BANCA. — *Cek*. — *Semnătură falsă*. — *Responsabilitate*.

Nimeni nu poate mai dinainte și prin convențiuni să se scutească de propriile sale greșeli și de acelea ale prepușilor săi.

În consecință, mențiunea următoare înscrisă pe cekuri: „banca se descarcă de orice responsabilitate în caz de pierdere sau de sustragere a cekurilor dacă nu a fost prevenită la timp pentru a împiedica orice plată neregulată”, nu liberează banca de obligația strictă de a verifica dacă semnătura unui cek care i s'a prezintat la încasare părea ca autentică

Și responsabilitatea sa e stabilită dacă simpla apropiere a cekului de semnătura-tip depusă ar fi revelat falșul.

Banca nu poate, afară de aceasta, pentru a căuta să se descarce, să alege variabilitatea semnăturii clientului, această variabilitate trebuind din contra să-l facă atent a verifica și mai scrupulos cekurile semnate de acest client.

C. Paris, 8 Aprilie 1927. *Rep. des somm Sirey*, 1927, No. 8, 9, 10.

INCHIRIERE. — *Promisiune de vânzare*. — *Convențiuni distincte*. — *Divisibilitate*.

Faptul unui proprietar care a lăsat pe locatarul său în imobilul închiriat după expirarea contractului are de rezultat operarea unei noi închirieri a cărei efect se află regulat de art. 1738 și 1739 C. civ. (art. 1437 și 1438 c. civ. rom.), iar nu de a progra promisiunea de vânzare adăogată în contract și stipulată ca realizabilă în toată durata închirierii, promisiunea de vânzare nefiind nici de escuța nici de natura contractului de închiriere.

Iar decăderea promisiunii de vânzare este atrasă, din moment ce rezultă atât din termenii contractului cât și din prețul minim al locațiunii în promisiunea de vânzare nu are nici o legătură de dependență cu închirierea.

C. Rennes, 9 Mai 1927. — *Gaz. Pal.*, 2 Iulie 1927.